

ДЕМДЕГЛЕП ТУРА...

Москвада аш-чем комбинаты бо чылдың эгезинден бээр планнатынганда, 1 миллион 200 муз рубль ажыг түндүгү продукцияны сайгарат. Комбинаттың продукцияны чуртувустун хей-хей хоорайларына болгаш даштык чуртарже чорудуу берин турар. Бүдүрүлгө черинд иштери чыл дургузунда 500 миллион савалыг аш-чемни бүдүрүп турар. Оларын уруулар аш-чем, каша, бадыраал, пудинг, торг, манчы, кыска айма-биле база си-он (шупту ийн чус хире лизы атты) аш-чем-биле иштээ болуу. Ону 10-15 минута дургузунда-ла хаймыдырып белеткен тыртп азыр, чекенирге амдангыч, чаагай, белеткен азыр шалымчы, шүүт чок.

Аш-чем үлетпүрүнүң ажылдакчыларының хүнү — байырлаан комбинаттың коллективни куш-ажычы чаа-чаа чедип-шиперинг уткуп, бели шынарыг, аманыг аш-чем продукцияны бүдүрүп үндүрүп турар.

ЧУРУКТА: комбинаттың продукциязын чамдык кевири-дич көргүзүп турар технолог-дегустатор Н. Симонова. В. КУНОВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Бөгүн бистин Улут Төрөөн чуртувус Аш-чем үлетпүр ажылдакчыларының хүнү байырлап турар. Совет Үйүмүң үчүн чыл оюн демделген эртергенден бээр аш-чем хүнү эртен. Байырлааларга алдар кылар Тываның аш-чем үлетпүрүнүң бүдүрүлгө эртен чылдың ол үез-биле деңизерге продукция сайгарар планын эртен тос айларда 4,2 хуу өстүргөн, азы 180 муз рубльдиң продукцияны несей сайгарган. А иштиң продукция бүдүрүлгө планын 4,5 хуу өстүргөн. Иякка, азы мындан ажыг 188 муз рубльдиң продукцияны бүдүргөн. Тус-тус коллективтерден бодунуң планын оонадалары болгаш социалист хүдээлгелери Хову-Акылдың хлеб заводу (директору Л. Толдыкова) эки күссөдүн турар. Заводта күш-ажылдың бүдүрүлгөүнүң планын 107,6 хуу күссөтүнгөн. Ол эртен чылдың бо үезинден 9,5 хуу хой. А продукция сайгарарының планын завод үш кварталдарда 100,9 хуу күссөткөн. Ол ишкеш Бай-Хаваның хлеб заводунуң коллектив (директору А. Горюнов) белик көргүзүлгөдүн ажилдаш, бо үезе чедир көрдүгөн пландан ажыг 167 тонна хлеб-булочкалар кылылган бүдүрүп үндүргөн. Аш-чем үлетпүрүнүң байырлаңдыч уткуштур Кызылдың хлеб заводунуң кондитер ажилдагы болгаш хлеб бүдүрүп чектери социалист хүдээлгелери база ажыг күссөткөн. Тодаралык чылдың тос айларының бедиткен хүдээлгелери, планын оонадалары эрте күссөткөнгө Октябр Революцияны ордениң эдилекчиси, Чадананың хлеб заводунуң чылдык бижирчи Кы. Ондар, ол-ла заводтун ажилчыны Г. Ооржак, Бай-Хаваның хлеб бүдүрүп заводунда коммунист куш-ажылды шалымчы В. Черныш, Ак-Довуракта А. Ондар, Кызылдың пиво заводунда сарь И. Пахомов, шөө хаймыдырыгычы К. Захарова, хлеб заводунда далган хоодукчуу анык коммунист Н. Петова болгаш өске-даа хой-хой мурнакчылар хамааржыр. Улетпүр бүдүрүлгөлөргө үр чылдарда үр-түндүгү ажилдаш, ол ишкеш хүн-бүрү күш-ажылчы белик көргүзүлгө чедип ап турары дэи база аш-чем үлетпүр ажылдакчыларының байырлаан тавыштыр республиканың азыр үлетпүр эртелең Хүдүдөл депте-ринге 10 ажилчылар кыр би-рингел болгаш 20 ажыг мурнакчылар үр эртелең болгаш областтың профинделдер чөвүлелиниң Хүдүдөл бижирчи-биле шаңктанган.

Коммунист куш-ажыл дээш демселде иштээ-биле 308 ажилчылар болгаш инженер-техникт ажылдакчылар хаара туттунган. Ийн чек болгаш алды бригада коммунист куш-ажылды бел бедик атты чаалап алган. 52 ажилчы «1973 чылдың социалист чырыжының тилекчизи» деп хөрөк демделери-биле шаңктанган. Партианың XXIV съездинин Директиваларында аш-чем продукцияны көвдөлдүргөн, оң шынары, ассорти-ментини ам-лаа экижерин чугула деп санаан. Ол улау сурдуулары күссөдүр бүдүрүлгөлөрү чыл, бедик бүдүрүлгөдүн деңгээлдеринде механнизация болгаш автоматчылар, чаа технологияны ишгездир, куш-ажылды ор-ганизациялар улам экижер аптар. Оң-биле эртелең продукцияны ассорти-ментти чурттары болгаш калбар-тары оңа чугула болуп турар. Эртен тос айлар дургузунда эртелең 27 чаа техника шигээл алып болгаш чиг-тти дүжүр болгаш чүдүр 6 механизмин ажилдагы кириген. Бо чылын Кызылдың пиво заводунга эртелең сусунары шиге кудар чаа автоматиктиң

дистичтир тургузуп каан деңгээлдерин шугуму, шилер чурт улут бүдүрүлгө чаа машина, шилер өк-сөм дуглаар проблемалар белектер тускы танмалыг автомат-тыг машинаны, хлеб бүдүрүп заводта далганы сугга хо-дуурда хергелээр, ол ишкеш тулап каан далганы үзээр ма-шиналарын тургускап болгаш хлеб бижирин белекээр де-мир суугуларын катар чаарт-кан. 3к деңгээлдерин амыгалта кириген чорук 17 муз рубль эконимикт кам-налыгы алдыртып чедирген болгаш бүдүрүлгөлөрүн ме-ханизацияны деңгээли 46 хуудан 76 хуу чедир өстүрер арганы берген.

Моон-белек эртелең кы-дыг-лаа байырлаан демел-леп турган, чедир кылдымын чүдүрүлгөсө көрүп, оларын шугумчүлөдүн өзү-биле утаан билир, чедистерин дарып чы-галары ажилдагы бистин ажымынаныстык, инженер-техникт ажылдакчыла-рыстың мыдатты хүдээлгө-лө. Маңа хамаарыштыр эр-тен тос айларда 40 муз дека-дир эртелең сусунары, 47 тонна-теритер кылган да-дан айлаан, 74 тонна иш-бу-ру чигирин аш-чемни бүдү-рүлгөдүн чедир берген. Про-дукцияны ассорти-ментини өстүрер талазы-биле пла-наны Кызылдың, Чадананың, Ак-Довурактың хлеб заводта-ры күссөткөн. А Кызылдың пиво заводу шигдип ливоны чедир үндүрбөс. Оң чыл чы-лаан продукцияны ассорти-ментти бүдүрүп үндүрүлгө-лөрү контролду кудулатка-нында, ажилдагы туруп турар деңгээлдеринде септел-ген өй-шанада кылбайн ту-рарында болгаш чылда-дан чокка куш-ажылдың чо-гуу уе-шанын чилер чорук-тары бисте ам-даа барында. Продукцияны шыныр до-ктаамал экижерин социали-стик үлетпүр бүдүрүлгөдүн ба-

а бир кол сорулга болур ужурут. Эки шынарыг про-дукцияны салып алкыч кыж-а күдээ-биле алыр-ла болгай. Ичинга чыл эгезинден бээр Кызылдың хлеб заводунга 5 муз тонна хлеб аймаа чаа технологияны ачыы-биле бү-дүртүнгөн, оон аңгыда респу-бликага ийгили-биле 6 муз тонна хлеб аймаан оод шына-ры экижер амилорини П-10х деп препараттың ду-каа-биле бүдүрүп үндүргөн. А шөө заводунда оу арыг-ла чаа алыр-прести ажил-дагы кириген оон шына-ры көсүкү-биле экижер. Иш-кеш-лаа продукцияны шы-нары ам-лаа экижер тала-зы-биле ажилдар бистин эр-телең коллективтерине чет-нес тургустунаны минир ужурут бис.

Тываның аш-чем үлетпүр бүдүрүлгөдүн хүн бүрү сайы-рап, шалымч көгүрүр. Ич-чинга моон соңгоор кылып чорудаар сорулгалар хой. Бо эртин турар - тодаралыкты чылдың дөртү кварталдык Бин-Хем районун төвү Туран хоорайга хонукта 10 тонна хлеб болгаш хлеб-булка кы-лылары бүдүрүп үндүрер чаа заводту ажилдагы кириген көрдүнгөн. Ол заводтун ту-дунуна 60 ажыг улут бүдүрү-чүлүгү деңгээлдеринде мо-нопатжал эгез берген. Орта иштээ-биле 700 муз рубль-диң кол фондустары ажилдагы кириген. Технолонгика хергелет-тир деңгээлдерде до-дуу-биле чедеттинген. Кел-дир ону беш чылда Кызыл хоорайга хонукта 45 тонна ли-вер-буру хлеб аймаан бүдү-рүп чаа заводту, чылда 300 муз декадир эртелең сусунары белекээр чекти. Ак-Довурак хоорайга чылда 350 муз дека-дир пиво бүдүрүп заводту ажилдагы кириген, иштээ-биле 4432 муз рубль түндүгү кол фондустары ажилдагы кириген планнатынган. Ол Тываның аш-чем үлетпүр-нүң келер уедеги сайыралы-

«Шынга»

ХАРЫ

ХЕМЧЕГ ЛЕРНИ АЛГАН

Бо чылдың сентябрь 7-те үнгөн салуга «Шиник аржаны: чамдык бадаларыс» деп эгелит болук авторларым мате-риалда мынчаар бижээк: «Аржаа чогуудан маш-гары кезин, арга-арыгын байлап төтөгөл турар-лар. Ортааки аржаан ба-жыгга турган улут чоон кыты башта дымшанын келгенерин бирээл жө-тордаг хирээ-биле ужуруп, дөөрбаштаа, машинага чүдүрүп алган, чоруй бар-ган».

Бай-Тайга районунуң аш-чем-агыл-агыл чериниң даргазының ораманчызы Х. Б. Хертег үстүдө бижиткенте шугумчүлөдө хамаарыштыр биске чорук-ка бижиндө бынаткалы: Шиник аржанының ба-жыгдан ыш кескен ха-маатыны тыпкаш, аңаа чо-гуур хемчиги хүдээткен. Аржаа чогууда үнүп ту-рар кат-чмистин сыын Урэдээр, сый базар чорук-ту моон соңгоор бөдүр-банын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган.

«Байдал Дуврениң» деп эгелит материал сентябрь 14-те үнгөн салуга парлаттыган. Иңда Тес-Хем районун колхоз, совхозтарында кыштагааш-кышта белектер ажилда-рыны багы чоруп турарын айткан.

Райуускомунуң кеңээс ажил-агыл эртелеңиң на-чальниги Н. Ч. Нууларын харызында бижээк бо-за:

Парлаттыган чугаада фактыларын чыгарыш-тын. Ону чайлаадырын талазы-биле дарып хемчег-лерин алган, кыштагааш-кышта белектер ажил-дарын октябрының 20-де доозар деп шиптирлөөн. Бо бütү ажилдарын кылып чорутканын түнүсүнде 19500 пөтөөр сипенин кыштагаларда чедирген. Машынар чурттар бажынынын, кымыл-бу-лунынын болгаш чунар-бажынынын септелгези кидин тулдук чоруп турар.

«Шалтымыч-ла-дыр» деп эгелит. Мергедейге келген чугаа сентябрь 15-тин со-нууна парлаттыган. Улут-Хем районда «Күш-ажылдың хостуу» совхоз-гун инженерлери, гараж эртелеңчирин улаа-ларга солдуу база солдотун чам-дык чылаачыларының сар-гыла-чурмувун көнөк бооп турарында ма-шина-техниканын үрелир чоруп көүдөп турар деп ийде бижээк.

«Күш-ажылдың хостуу» совхозта ажилын ном-тедичин даргазы С. Даны-Белетин редакцияга ха-рышты:

Ук материалда айттыг-ан чедистерин совхозтун партия болгаш ажилчы комитеттеринин каттышка хуралына чугаалашкан. Чогуур хемчеглери алган. Инженер В. Грипенкоу ажилдаш үндүргөн. «Москвич» маркалы ма-шинаны үрелген кезекте-рин оу үрей муштап чо-дудуулаага төлөткен.

Барыш-Хемчик районда «Шекпэр» совхозтун Биче-Тей салырынын чурт-такчылары радио дына-настандан бээр чартык чыл челе бергенин «Биче-тейжилерниң хомудалы» деп эге-биле сентябрь 15-те үнгөн салуга бижээк.

Ол хомудалга Кызыл-Маналытын харылаа бела-диринин начальниги В. Скобелкин мынчаар хары-лаан: Кызыл-Маналык биле Биче-Тей аразында радио шугуму үр уеде хайгарал, септелге чок турганында үрелгени шы. Ол шугуму-ле чартык кылыры-нын хуусалы тулдук мате-риалдары чок бооп турары-нда уламдала берген. 10 километр ажыг черин радио шугуму чартык-тыс. Бо хүниере Биче-Тей радио ажилдаш турар.

ЕВРОПАНЫҢ КОММУНИСТИК БОЛГАШ АЖЫЛЧЫН ПАРТИЯЛАРЫНЫҢ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

1974 чылдың октябрь 16-дан 18-ке чедир Варшавага Польшаның Каттышкан ажилчы партиязының болгаш Италияның Коммунист партиязының саналдаанын өзүлгөр Европаның Коммунист болгаш ажилчы партиязарының консултатив-тиг ужуражымыны болган. Аңаа дараазында партиязары-ның төлөөлери киришкен: Австрияның Коммунист партиязы, Бельгияның Коммунист партиязы, болгарияның Коммунист партиязы, Киприң Күш-ажылчы үлүүнүң депшигаар партиязы, Чехословакияның Коммунист партиязы, Данияның Коммунист партиязы, Финляндияның Коммунист партиязы, Францияның Коммунист партиязы, Грецияның Коммунист партиязы, Испанияның Коммунист партиязы, Израилдиниң Коммунист партиязы, Югославияның Коммунист партиязы, Люксембургтун Коммунист партиязы, Германияның Социалист чамдык аай партиязы, Герман Коммунист партия, Норвегияның Коммунист партиязы, Польшаның Каттышкан ажилчы партиязы, Португалияның Коммунист партиязы, Румынияның Коммунист партиязы, Сан-Мариниң Коммунист партиязы, Швейцарияның Күш-ажыл партиязы, Чоон партия — Швецияның коммунистери, Турцияның Коммунист партиязы, Венгрияның Социалист ажилчы партиязы, Великобританияның Коммунист партиязы, Италияның Коммунист партиязы, Барын Бералиниң Социалист чамдык аай партиязы, Совет Эвилелиниң Коммунист партиязы.

Ужуражымынга төлөөлөттирген бүгү партиязарың төлөөлөкчиринин шугумчүлөдүн киришкен санал-оңол солдууш-кунуна Европаның Коммунист болгаш ажилчы партиязарының конференцияны белеткен эртеринерин эргежок чутулазын дугайында дугуржула чедип адынган.

Ол конференцияны 1975 чылдың ортан үезинге чедир чым-дырган турарынын дугайында санап хүдээл адынган.

Ол конференция: Европада тайбын, айнал чок чорук, кады ажилдагы болгаш социал депшиге чак — деп, темалык боуп ужурут.

Ол конференция Герман Демократтыг Республикага болур дугайында ужуражымынның киржикчилеринин саналы Германияның Социалист чамдык аай партиязының төлөөлөкчирин чуртукт ханымында өөрүп хүдээл адынган.

Конференцияның ажилчыны нити туртуу чедип азыр сорулга-биле дөң эргелг, санал-оңолду хүдүдээринин прин-циптеринге үндээлгэн, демократизмниң болгаш акы-дуйма-гузуунуң кады ажилдажылыгына бооп эртенки ужура-жымынның киржикчилери сетки ханымын-биле демдел-дээнер.

Акы-дуйма партиязарың атаа белекел талазы-биле ужу-ражымыны 1974 чылдың декабрь, 1975 чылдың январь үе-зинде боуп.

Европаның Коммунист болгаш ажилчы партиязарының Варшавага болган консултативтиг ужуражымынның кир-жикчилери империализмге болгаш неоконфуцизмге уаур, реакцияга болгаш агрессияга уаур бөгү демесчилерин Евро-паның коммунисттеринин чагылыш чокка детан турарын бадтыккан. Индий Кыдаттың, Чоокку Чоон чүктүң, Төш бол-гаш Мурнуу Африканың боттарынын чуртувун тускайлап, де-викээр талазы-биле бодун болуу дээш, даштыккадан кандыг-даа ходалаашкыныга уаур демесжин турар улаустары-биле, Киприң уаузу-биле, демократтыг болгаш национал эрге-шо-гуу дээш демесжин турар Союу Израилдиниң улазу-биле, боттарынын чурттарынын хамаарышас чоруд дээш, ботта-рынын саям-хуузу боттары шиптирлээр, боттарынын на-ционал байланыш ажилдагы эрге дээш демесжин турар бүгү-ле улаустар-биле боттарынын партияларының акы-дуйма эр-сеткил каттыштыралганын олар туртуу чедип демелгээнер.

Консултативтиг ужуражымынның киржикчилери Чили-де эрге-чартыгы күш-биле хунаа алган хууга уеде деми-сесжин турар бүгү кижилер-биле акы-дуймаңың илг эр-сеткил каттыштыралганын изерлеп, эш Луис Корваланын хостаа-ры, испен-сүрүшүңге тагаржы турар бүгү-ле демократ-тары хостаарын истаан. Олар эш Родриг Арменданя, Уруг-вайны хостаагы болгаш демократия дээш демесжин турар бүгү кижилери хостаарын шыгызы-биле негез.

Варшава ужуражымынның киржикчилери фашист эрге-чартыгдан хостаары дээш демесжино турар Испания-ның Коммунист партиязы-биле, ажилчы анымы болгаш бүгү улазу-биле акы-дуймаңың илг эр-сеткил каттыштырал-ганын дугайы меделген, эштер Маринини, Монтерону, Ин-гуисову, Лобатову, ажилчы комиссарларын баштыгары—Марселло Камачону болгаш оон эштерин база Франкоу кара-бажында хилинчектенни турар бүгү кижилери хостаа-рын негез.

Фашист эрге-чартыгдан дүжүр октаан, боттарынын де-мократтыг чаалап алышканын бижылгалары дээш демес-жино турар Португалияны болгаш Грецияны улаустарына консултативтиг ужуражымынның киржикчилери байр чед-дирген. (СЭТА).

Даштыкы информациялар

КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА

Кайгамчыктыг ийи хүнү—Финляндияның дайында үг-генниң 30 чылдан болгаш «Финляндия — Совет Эвиле-ли» нитилелдин тургустунга-нынан бээр 30 чылдан Фин-ляндияның болгаш Совет Эви-лелиниң улаустары чаа байыр-лап демделгэн. Ол болза ий-йралдың болгаш чаагай ко-жа-хелбээ догунаашкынын 30 чыл болган.

Тайбынчыдыга дугайында ийи чуртун аразында 1944 чылда чарыгдан дугуржула совет-финлянд харылааларга —бүдүрүлгө болгаш өкүнө-жир чоруктан чаагай кожа-хелбээ догунаашкыныг болгаш найыралажырыч үндөң эргилдеш эгез болган. Төө-гүге «Пасвикни — Кекконен-нин шугуму» кылдыр кирген тайбычы инкылдыг даштык-кы политиканы Финляндияны чорудуу турарында, а ол иш-ка Найрала, кады ажилда-жылга болгаш дузалажылга дугайында 1948 чылда чарыг-дан совет-финлянд херээдөл ол эргилде толаргай илерелин тапкан.

ТБЧ-НИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ БЮРОЗУ

ПАНАМА (СЭТА). Тайбын-ның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозуңуң иңдэ эртин ту-рар хуралында 39 хүдүлдер-ниң, оларын иштине Латин Американың бүгү чурттары-ның төлөөлөкчилери киржап турар. ТБЧ Президиумунуң Бюрозуңуң хуралында Латин Америкада эң-не баштай бооп турары ол. Оң киржикчиле-ринге Панама чакаткы минис-три Алолио Аумада байыр чедиргеш, чүгө тайбын кожа-хелбээ догунаашкынын принциптеринин тилээриниң түшүлгөдүн улаустар тайбын-ны, депшилгени болгаш аас-ке-жини чедип ап шыдаарын дем-делгэн.

Тайбынның Бүгү-делегей Чө-

Саналдан ойталаан

АФИНЫ (СЭТА). Чер орту-зунуң далайында эгелээр деп турар басты шериңди дайы-чы оорилгезинге киржири-биле НАТО-нуң команддала-чы чериниң чадалашкынында Гре-ция ситалан — каалкан Апаа Каттышкан Штаттарын, Анг-

Ийн чурттуң аразында харылааларга өскерилдериң ийи чугула түндүгүн толаралып көргүсүшкөн, Финляндияның президентин У. К. Кекконен мында деп чугаалаан: «Эртенки үчүн чалаа бистерге, финше-ге, онзагай, шиптирлг ужу-рузулук болган чүве чүл дээр-ге, Финляндияның болгаш Совет Эвилелиниң аразында бү-үрээр чоруктуң тургустун-ганы боуп».

Иңгалдажок ол өскериле-лериниң ужу-рузузы ийи та-лалыг харылааларың эрге-механизацияны амын турар. «Бистин чурттарымыстың аразы-нда харылааларың ийи-бүрү нитилел системаларың күрүлелериниң тайбын кожа-хелбээ догунаашкынын болгаш кады ажилдажылы-гың үлгөр-чүжээ кылдыр чөп-түү-биле көрүп турар» деп, СССР-ниң Лэал Советиниң Президиумун Даргаз Н.В. Подгорный октябрь 14-те Хель-синкиге болган байырыг хур-тыга демделгэн. Делегей эре-

ги черин ээлеп турар. Бүдүрүлгө кооперасташкы-ны, а ол ишкеш улут үлетпүр объектилерин кады тудары ийи чурттуң кады ажилда-жылазынга улам ужу-рузу-лук аларган. Раздее совет дузаламчы-биле туткан метал-лургия заводу оң чижээ бол-лур, Финляндияның киржиле-зи-биле Карелияда тудуу ту-рар Костомуксиниң дагу-руу арылгар комбинаты ол заводка чиг-этти бээр. Совет өдрөлдү олар чүгө ажилдар атом күжү-биле хел-делер ийн электростанцияны СССР-иң техниктиг дөткөм-чөз-биле Хельсинкиден ырак эвесте тудуп турар.

Совет Эвилелиниң болгаш Финляндияны аразыга энер-гетиканың талазынга кады ажилдажылга дугайында ок-тябрь 16-да ат салдыган ду-гуржула база совет-финлянд эрте-техниктиг кады ажил-дажылыг ол-ла хүн ат сал-дыган перспективтиг програм-мазы совет-фин ажилчыни

В. СЕРОВ. (СЭТА).

АКШ Бөгүндө сөөк-ызы малаар илетгер-терин кара туралында үлгүдөшкөнү ийи неседа үргүдүлгөн. Олар ак кештиг болгаш иерг уругуларын кады өрөнөринге удураанып турарлар.

ЧУРУКТА: позиция сөөк-ызы малакчы-ларын томаарыр дээш күш четпейн ту-рары. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Көрүлдөңиң ийги ээлчээ

ЭРЗИНЧИЛЕРНИҢ ТАЛАНТЫЗЫ

Бот-тыныгыр уран чүүл коллективтеринин көрүлдөңиң ийги ээлчээ доосту турар...

«Чая орук» колхозтаринин уран чүүл коллективтеринин Совет Тыванын 30 чылыга алдар болдурун чүраан тускай эмблемалары улуз үнелелди алган...

Совет Тыванын 30 чыл оюнга тураксааткан район көрүлдөңиң бирги чери район төвүнүн бот-тыныгыр уран чүүл коллектив алган болгаш ийгилиги «Чая орук»...

Район төвү Эрзин суурга, колхозтарга көрүлдөңиң бирги ээлчээнде тургускан оркестреттеринин эргейи, харысалага чок ажилдаанында агитквартираларинин көрүлдөңиңе эки деп мактады алган чамдык номерлер район көрүлдөңиңе көзүлбей барган.

Оон-биле кады келээ култура бажычарында, клубтарга тускай билги-мергежилди кадрларини чок бооп турарин көрүлдөңиң херекчилеги. Мындагы таварылгада районуну Култура бажычарында, клубтарга тускай билги-мергежилди кадрларини чок бооп турарин көрүлдөңиң херекчилеги.

Чуул коллективтеринин эргейи, колхозтарга чедир тыва национал хөгжүм херекселдеринге ойнаарин шуут уткан деп болур. Хыдыг хөгжүмүн оркестрин кайы-лаа коллективтерге тургузуу ач болурунун аргалары бар турди, ону култура ажилдакчылары организааставайн турар.

Бичагаш районун бот-тыныгыр уран чүүл коллективтеринин база култура килдизинин мурунда ам-даа улуз сорулгаар туруп турар. Бооп эрткин район көрүлдөңиңе уран чүүлде эки чүүлдерин улам бажыгалап, бар четпестерин дээр эки. Совет Тыванын 30 чыл оюнга тураксааткан республиканын бот-тыныгыр уран чүүл көрүлдөңиңиң үчкү ээлчээнде киржирин-биле чедикшининг, хынамчалыг белеткенин негеттинип турар.

С. БАЙЫР-ООЛ, көрүдө комиссиянын даргазы.

ХӨЙНИИТИЧИЛЕР

Бо чурукта Чөөл-Хемчик района «Алдан-Маадыр» совхозтун төвүдө ортумак школанын бажычары-дыр. Чуруктун соглаай талазында Ондар Октек-ооловча Чүдөс суурда херэжениер чөвүлдөңиң ажилын удуруп, хөй-инити болгаш суур чагайжымалдыгын ажилдарыне бажыларын, сууриун херэжени чонун ажалдап, организаастаар ажилга илдекеленг. Оон удурупта бажычар уран чүүл бөлүмүнүн ажилына, школага өөрдөңиңе, кижизидиле ажилдарын белки делнеде тургузарына ач сеткилди киржип туралар. О. ОХГМЧИКТИҢ ФОТОУ.

ЧЕДИИШКИНИҢ БОЛЗУН

Салбак-Кара Ондар 1956 чылда Кызылдын башкы училешени дооскан. Оон бээр-ле башкы ажилында чарылбаан. Барыин-Хемчик болгаш Чөөл-Хемчик райондаринин школаларына оон ам оон сес чыл бажычары болуп турар...

Мурлакмын башкы Салбак-Кара Экер-ооловча хөй-инити ажилына база илдекелди. Ол суурда херэжениер чөвүлдөңиң келаткуну болушун, Чөөл-Хемчик районунун хулуздөңиң кызыл күүсидип турар. Коммунист бажкы районда парти чедикшинин өөрдөңиңиң дуржалдыг пропандиктеринин бирөөзи. Совет чакан оон шуугуру ажилын үнелээш, Ленинчи илбей медалы-биле шанинган.

Башкы Салбак-Кара өөринчилер-биле кады болуунун беш уругун килдизип турар. Оон буининг ижи чедикшинин болуун! А. ХОВАЛЫГ.

СИЗИМСУУРГА

Маңаа Каа-Хемчинин аңчы-тыныгырларинин район следу болуп эрткин. Аңаа аңчылар арга-дуржулгадан солчуп, едук тыныгыр улам көвүлдөп аргаларин сайгарип көргөңөр. Бо чылын арга-эңимде киш биле дининин элбек болганында чыл планын хуусаа бетинеде күрөстөңнөр дээрине районун аңчылары бүзүрөлдөг. Хөй аңчылар оон боттарынын чугааларына балыккан.

ССРЭ-НИҢ ШИЛИНДЕК КОМАНДАЗЫ

Москвадан Болгариянын курпорт хоорайы Варнаже гимнастика талазы-биле ССРЭ-нин шилиндек командазы чорукчулар. Олар делегация XVIII чемпионатына киржир.

Херэжениер командазынын составына делегациянын Чулган, XX Олимпиадын, Европанын болгаш ССРЭ-нин чемпиону Лидияна Туршова (Долга-Ростов), XX Олимпиадын база ССРЭ-нин чемпиону Ольга Корбут (Гродно), XX Олимпиадын чемпиону Эльвара

Салди (Москва), ССРЭ-нин чемпиону Руслан Сахарович (Батуми), Нелли Ким (Чимкент), ССРЭ-нин чемпиону Паата Шамугия (Тбилиси), Александр Малеев (Минск), ССРЭ-нин бирги чери дүш маргалаага шаңгалыг Ферлерин алган Владимир Марченко (Грозный), Эльвара Михайлова (Ереван). Делегет маргалаанын байырыг ажилдыкыны бөгүн болур.

«Турисчи оруктар» деп булдуун ай санында үндүрөр бис. Аңаа туристин Совет Эвлянедин аян-чоруунун Тыванын кайы-бир чурумадыг херачерине эскурсаала, аян-чорук кылганынч талазы-биле демделелдерин, республиканын чараш бойдус чурумадыг черинин дугайында материалдарын парлаар. Ол мыккан дыштанар хүнеринин маршруттарын, эгелеп чорууру туристерге сүмелерин бээр.

„МӨНГҮЛЕКТИҢ“ БАЗЫМНАРЫ

Ак-Довуракта рудник телогу В. Загвоздкинин удуруптагы-биле туристер бөлүмү 1971 чылда ажилдап эгелээш. Оон киржикчилери чыл келген тудум-на көвүлдөп, 1971-1973 чылдарда солун маршруттуг хөй похолотарын кылган. Олар чүгте Тывада эвес, харып бүгү Чөөл Сибиряда белки даг-Мөңгү-Тайганын шымык бажына ийи катал чедип, Бай-Тайганын кырыне база үнүп чораяннар.

Бүгү-эвлянедин турист маршруттаринин бирээш, чылдын кайы-лаа уезинде бажында менги ыраас, далай делнеде 3488 метр белки Бай-Тайга районда билбес кижик чок Ону улам аңаа-ла «Мөңгүлек» дээрге Ак-Довуракта бо чылдын эгезинде организаастаттыган туристер клубунун ады ол.

Клубтуг жеңигүнери майынч дыштанар хүнеринде Хемчик куду 6 хонуктуг похолдуга киршикелер.

Агуст айынч төвүзүндө 4 кижик Мөңгүлектин кырыне үнери-биле Ак-Довуракта чорутулуш. Бай-Тайганын Кызыл-Даг суурун, Устүү-Ооруг ексис, Мешен-Холду, Устүү-Туралгын таварты чораш Алдын-Ажык деп хемге кирип келдилис. Аңаа биче дыштангаш, рюкзактарымыс чүкчүш, улаштыр бажыкан бис. Кежээлдектей апарганда Ил-чирбе бажында калдычлар чабыла турган черге доктаагаш, майгынармысты хал алгаш, тайганын чараш-казым магалан, арыг агаарлыг черге холдувус.

Эртенинде хонган чериктен ийи километр хире ирпип, тайганын оргулаажыга үнүп көрөвиске, Мөңгүлек мурун-вуста көстүп келди. Бедик хемчээр херекселдининг көрүшү.

Х. КАҢ-ООЛ. ЧУРУКТА: Мөңгүлек. В. ЗАГВОЗДКИНИҢ ФОТОУ.

Туризм—ажыктыг дыштанылга

Бистин чуртувустун ийи дыштанар хүнүг ажил иделелешине шылаанын ажилдык чонук културдуг дыштанылгадан организаастарин экижидерин лепен турар. Илбейки, эки дыштанылга—будурукчулук ажилдарынын үндөшүн. Илбейки аян-чорук кылдыкылыг бажылаар. Килдизилер, дагалар, халлар үнери, шырлар, чадал-теге мунар, арыг агаар—кижиктин организаасты эргежок чугула «эмнер» болур.

Туризм бистин чуртувуста сайыраан. Ажыктыг дыштанылганын бо хевир Тывада база пестер эгелээш. Кызылда «Мөңгүлек» дел туристер клубтары илбейкиг ажилдап турар. Оон жеңигүнери дыкка хөй аян-чоруктарын кылдып, Төрөн черинин болдузуу, оон чонунун эрткин болгаш амгы амыдаларинин дугайында чаа чүүлдерин билкип ай, кадымн бажыгалап, адалыкканнар.

БӨЛГҮМНУ ОРГАНИЗАСТААН

Кызылдын № 14 школанында туристер бөлүмүн организаастаан. Аңаа кирер күзөлдөг өөрчөкчилер хөй болган. Майгыны дүргө кагары, одагы кысыры, хонар черин шын шилеп алыры, черин чүгү тавары, топографтыг делектерин, эм үнүштерин илген билдир болгаш өске-даа туристерге эргежок чугула билзе чогур чүүлдерин өөршин алыры олардан ам негетинип турар.

Уругларинин эскурсаа-турист республика станциянын инструктору Клара Пеннер амык туристерге херектин билдирерин бээр-биле кичээлдерин эрттирип эгелээш.

Алдагы кластын өөрчөкчилери бир хүнүн похолдун организаастаан. Ол белен эвес болган, иччала-даа туристеринге илпак, бергерлеге торулбас киждер хөй болган. Чаа тургуштуган бөлүмүнү жеңигүнери моон сонгаар солун похолотарын организаастарин планан турар. (БИСТИҢ КОРР.)

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл 667 000

Бызыл. Шетиникин-Кравченко кудумчузу. Бажы № 3 ТЕЛЕФОНЫ: Редакторун 24-63, редакторун оралакчыларыны 35-24, пропаганда килдизини 23-64, тарысаалагы секретарыны 23-35, партия амырал килдизини 37-13, култур кулдияны 23-54, өздө ажилдай саялдын 21-47, улугуру саялдын 22-61 чага саялдын 41-27, информация база совет тургузу кулдияны 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей баргаша 32-75 телефонче долгаар.

КИНОТЕАТРАЛА

ОКТАБРЬ 20-ДЕ МОСКВАДАН 12.00—Дамчыдылгалар программасы. 12.05—Медээлер. 12.10—Совет Эвлянедин бараан бооп тур мен! 12.10—«Цирктин оттары». 12.15—Оңуц телекоруугу. «Бөгүн—аңыч-чем үлетүр ажилдакчыларинин хүнү». ССРЭ-нин эңил-чем үлетүрүлүч министр В. П. Ленинчи парлаага конференцияны. 14.25—Оңуц телекоруугу. «Бистин аас-кежиник хүнүвүс». 14.50—«Делегет панорамасы». 15.20—15.30—Чапсар. 15.30—Оңуц телекоруугу. «Кино аян-чоруктарынын клубу». 16.30—Оңуц телекоруугу. Документалдыг телефильминин баштайгы коргуугу. «Ыраакынын үнү четпес». 17.30—Оңуц телекоруугу. Музыкалыг программа. «Эртенги поңта». 18.00—«Уе». Информастыг программа. 18.30—Оңуц телекоруугу. «Музыкалыг кинос». 19.00—«Шулаучу Алексей Сурувотун чогаал ажилынын арын-нары». 19.50—«Фирдс»—«Чамы назым». Социалист Күш-ажылыг Мадары, ССРЭ-нин Дээин Советтинин депутаты, СЭКП ТК-нын жеңигүну Краснополь крайинин Усть-Лабинск районун «Кубань» колхозунун бригадирин М. И. Клепковтун парлаалга конференцияны. 20.30—Оңуц телекоруугу. «Дыштанылганын шактарында». Аңыч-чем үлетүрүлүч ажилдакчыларинин чагыларын сүзгүр концерт. 21.30—«Ужар хаакты». Документалдыг телефильм. 21.45—21.55—Эртем-негетдилдеги фильмдин баштайгы коргуугу. «Васка чере кас херегила». 23.00—23.30—«Уе». Информастыг программа.

ОКТАБРЬ 21-ДЕ КЫЗЫЛДАН

17.30—«Ак-Меср». Телефильм. 18.30—«Малыш». Дамчыдылга. 18.50—Уругларга. Мультифильм. 19.05—Телемедээлер. 19.20—«Ролли». Телефильм. 19.35—«Техникте информацийнын дындады». Дамчыдылга. 19.45—«Поморлар». Телефильм. 20.10—Чаралдар, реклама. 20.15—«Ужражыкчылар». Хөй сериялыг уран-чечен фильм. (Г.П.). 1-ги серия—«Тулаа», 2-ги серия—«Өске Наташа». 22.30—23.00—Телекошерт.

КАЛИНИНИҢ ЛЕНИН ОРДЕННИҢ ХӨВЕЦ-СААЗЫН КОМБИНАДЫ ПОС-ТААВЫЧЫНЫҢ ЯЗЫ-БУРУ МЕРГЕЖИЛИҢЕ ӨӨРНИН КҮЗЕЛДИГЛЕРНИ КУРСТАРЖЕ ЧАЛАП ТУР. Өөрениринин хуусаазы 2-4 ай. Курстарга 17-ден өрү назым херэжени кижилерин хүзөп алыр. Сургуулар өөренин турар уезинде айда—80, а ажилдай бергеш 100—150 рубль шаалымн алыр. Паспорт болган куш-ажыла дестерин боу эскээр. Курска хүдөп алындынармын брүн чагайжымалдыг инити чурталага бажыны-биле халдырар. Оларга Калинин хоорайга чедир орук шүгүлдин толээр.

Бо талазы-биле айтырларыны Кызыл хоорайнын Заречная кудумчузунун 13 дугаар бажынын 36-чы коннадында билкип ал болур. Кызылдан октябрь 24-те үер. КОМБИНАТТЫҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

ТИРАЖЫ 15056. ЧАГЫГ № 247. ТС—00780.